Laura Maria STĂNILĂ

DREPT PENAL

PARTEA GENERALĂ II

Ediția a IV-a, revăzută şi adăugită
Conform modificărilor legislative din 2023 şi 2024

Universul Juridic
Bucureşti
-2024-

Cursuri universitare

Laura Maria STĂNILĂ

DREPT PENAL

PARTEA GENERALĂ II

Ediția a IV-a, revăzută și adăugită
Conform modificărilor legislative din 2023 și 2024

Cuprins

PARTEA I. INFRACTORUL

Capitolul I. Persoana fizică – subiect activ de drept penal 5
1.1. Aspecte generale privind persoana fizică – subiect activ de drept penal 5
1.2. Condiţiile care trebuie îndeplinite pentru ca persoana fizică să fie subiect activ al infracţiunii 7

Capitolul II. Persoana juridică – subiect activ de drept penal 15
2.1. Aspecte generale privind persoana juridică – subiect activ de drept penal 15
2.2. Personalitatea persoanei juridice – element fundamental al existenţei sale ca subiect de drept penal 16
2.3. Tipuri de persoane juridice 19
2.3.1. Persoane juridice de drept public. Imunitatea penală a persoanelor juridice de drept public 19
2.3.2. Persoane juridice de drept privat 21
2.3.3. Persoane juridice în formare, lichidare, transformare 23
2.3.4. Entităţi colective fără personalitate juridică 27

Capitolul III. Pluralitatea de infractori 28
3.1. Noţiunea şi tipurile pluralităţii de infractori 28
3.1.1. Aspecte introductive 28
3.1.2. Participaţia penală 31
3.1.2.1. Aspecte generale privind participaţia penală 31
3.1.2.2. Clasificarea tipurilor de participaţie penală 31
3.1.2.3. Formele legale ale participaţiei 34
3.1.2.3.1. Consideraţii generale 34
3.1.2.4. Condiţiile participaţiei penale 35
3.1.2.4.1. Aspecte generale 35
3.1.2.4.2. Condiţiile participaţiei penale 36
3.1.2.4.3. Teorii şi curente doctrinare privind participaţia penală 42
3.1.2.4.4. Autoratul şi coautoratul 47
3.1.2.4.5. Instigarea 48
3.1.2.4.6. Complicitatea 49
3.1.2.4.7. Alte forme de participaţie penală 51
3.1.2.4.8. Infracţiuni ce nu pot fi comise în toate formele de participaţie 52
3.1.2.4.9. Participaţia improprie 54
3.1.2.4.10. Sancţionarea penală a participanţilor 59
3.1.2.4.11. Cauzele de nepedepsire a participanţilor 60

Capitolul IV. Infractorul ca destinatar al legii penale 65
4.1. Dimensiunea personală a legii penale. Destinatarii legii penale 65
4.2. Imunităţi şi inviolabilităţi penale 65
4.2.1. Imunităţi decurgând din dreptul internaţional 66
4.2.2. Imunităţi decurgând din dreptul intern 71

PARTEA A II-A. Răspunderea penală

Capitolul I. Aspecte generale privind răspunderea penală.....75
1.1. Noţiunea şi caracteristicile răspunderii penale.....75
1.1.1. Noţiunea răspunderii penale.....75
1.1.2. Definiţia răspunderii penale.....77
1.1.3. Răspundere penală şi responsabilitate.....77
1.1.4. Caracteristicile răspunderii penale.....79
1.1.5. Condiţiile răspunderii penale.....80
1.2. Principiile răspunderii penale.....83
1.2.1. Principiul legalităţii răspunderii penale.....84
1.2.2. Principiul egalităţii de tratament penal.....85
1.2.3. Principiul răspunderii penale subiective.....85
1.2.4. Principiul personalităţii răspunderii penale.....85
1.2.5. Principiul proporţionalităţii răspunderii penale.....86
1.2.6. Principiul unicităţii răspunderii penale.....88
1.2.7. Principiul prescriptibilităţii răspunderii penale.....89
1.2.8. Principiul umanismului răspunderii penale.....91

Capitolul II. Cauze care înlătură răspunderea penală.....92
2.1. Noţiunea şi caracteristicile cauzelor care înlătură răspunderea penală.....92
2.2. Amnistia.....94
2.3. Prescripţia răspunderii penale.....99
2.3.1. Noţiune.....99
2.3.2. Termenele de prescripţie a răspunderii penale.....100
2.3.3. Cazurile de imprescriptibilitate a răspunderii penale.....102
2.3.4. Efectele prescripţiei răspunderii penale.....105
2.3.5. Incidente în curgerea termenului de prescripţie a răspunderii penale.....105
2.3.5.1. Întreruperea cursului prescripţiei răspunderii penale.....105
2.3.5.2. Suspendarea cursului prescripţiei răspunderii penale.....109
2.3.5.3. Cazuri speciale de suspendare.....110
2.4. Lipsa şi retragerea plângerii prealabile.....113
2.4.1. Lipsa plângerii prealabile.....113
2.4.1.1. Definiţia şi natura juridică a plângerii prealabile.....113
2.4.1.2. Condiţiile plângerii prealabile.....115
2.4.1.3. Efectele plângerii prealabile.....117
2.4.2. Retragerea plângerii prealabile.....119
2.4.2.1. Noţiune şi definiţie.....119
2.4.2.2. Condiţiile retragerii plângerii prealabile.....119
2.4.2.3. Efectele retragerii plângerii prealabile.....121
2.5. Împăcarea.....121
2.5.1. Noţiune şi definiţie.....121
2.5.2. Condiţiile împăcării.....122
2.5.3. Efectele împăcării.....124
2.6. Încheierea acordului de mediere.....125
2.6.1. Noţiune, definiţie şi natura juridică a încheierii acordului de mediere.....125
2.6.2. Caracteristicile procedurii medierii în cauzele penale.....127
2.6.3. Efectele încheierii acordului de mediere.....128

2.7. Cauzele de impunitate 129
2.8. Concursul cauzelor care înlătură răspunderea penală 129

Capitolul III. Înlocuirea răspunderii penale 131
3.1. Noţiunea de înlocuire a răspunderii penale. Paradigma depenalizării....131
3.2. Cauze care înlocuiesc răspunderea penală 133

Capitolul IV. Răspunderea penală a persoanei juridice 137
4.1. Noţiuni introductive privind răspunderea penală a persoanei juridice 137
4.2. Principiile răspunderii penale a persoanei juridice....139
4.2.1. Principiul legalităţii răspunderii penale a persoanei juridice 139
4.2.2. Principiul egalităţii de tratament. Probleme legate de angajarea răspunderii penale a anumitor categorii de persoane juridice. Imunităţi şi discriminări 141
4.2.3. Nulla poena sine culpa şi compatibilitatea sa cu răspunderea penală a persoanei juridice 143
4.2.4. Principiul caracterului personal al răspunderii penale 145
4.2.5. Non bis in idem – Principiul unicităţii răspunderii penale a persoanei juridice. Discuţii privind cumulul răspunderii penale a persoanei juridice cu răspunderea penală a persoanei fizice....146
4.2.6. Principiul individualizării răspunderii penale a persoanei juridice....148
4.2.7. Principiul prescriptibilităţii răspunderii penale a persoanei juridice....148
4.3. Doctrina răspunderii penale a persoanei juridice. Modele de angajare a răspunderii penale a persoanei juridice 149
4.3.1. Modele antropomorfice....149
4.3.2. Modele constructiviste 150
4.4. Condiţiile răspunderii penale a persoanei juridice 151
4.4.1. Condiţia săvârşirii de către persoana juridică a unei fapte prevăzute de legea penală. Problema imputabilităţii fizice 152
4.4.2. Condiţia ca fapta săvârşită de persoana juridică să constituie infracţiune. Domeniul răspunderii penale a persoanei juridice....153
4.4.3. Condiţia ca persoana juridică să fi participat la săvârşirea infracţiunii în calitate de autor, instigator sau complice 155
4.4.4. Condiţia prezenţei elementului subiectiv. Dificultăţi privind imputabilitatea psihică 156
4.4.5. Condiţia neintervenţiei vreunei cauze care înlătură răspunderea penală 160
4.5. Caracterele răspunderii penale a persoanei juridice 160
4.6. Alte aspecte referitoare la art. 135 C. pen. 160

PARTEA A III-A. SANCŢIUNILE PENALE

Capitolul I. Sancţiunile penale aplicabile persoanei fizice....164
1.1. Sistemul sancţiunilor penale....164
1.2. Pedepsele....167
1.2.1. Noţiunea, caracterele şi funcţiile pedepsei....167
1.2.2. Tipuri de pedepse....171

1.2.2.1. Aspecte generale 171
1.2.2.2. Pedepsele principale 174
1.2.2.3. Pedepsele complementare 190
1.2.2.4. Pedeapsa accesorie 209
1.3. Măsurile educative 213
1.3.1. Temeiul răspunderii penale a minorilor 213
1.3.2. Condiţiile răspunderii penale a minorului 214
1.3.3. Interesul superior al copilului 218
1.3.4. Măsurile administrative de protecţie 220
1.3.5. Noţiunea, caracterele şi funcţiile măsurilor educative 221
1.3.5.1. Măsurile educative – aspecte generale 221
1.3.5.2. Tipuri de măsuri educative 222
1.3.5.3. Evoluţia istorică a regimului sancţionator al minorului care răspunde penal 223
1.3.5.4. Serviciile de probaţiune 228
1.3.5.5. Măsuri educative neprivative de libertate 229
1.3.5.6. Măsuri educative privative de libertate 233
1.3.5.7. Individualizarea măsurilor educative 238
1.3.5.8. Alte instituţii cu relevanţă în privinţa aplicării şi executării măsurilor educative 238
1.3.5.9. Aspecte de practică judiciară privind individualizarea şi aplicarea măsurilor educative 242
1.4. Măsurile de siguranţă 245
1.4.1. Noţiunea, natura juridică, scopul şi caracterele măsurilor de siguranţă 245
1.4.2. Condiţii pentru aplicarea măsurilor de siguranţă 248
1.4.3. Tipuri de măsuri de siguranţă 250
1.4.3.1. Clasificarea măsurilor de siguranţă 250
1.4.3.2. Obligarea la tratament medical 251
1.4.3.3. Internarea medicală 253
1.4.3.4. Interzicerea ocupării unei funcţii sau a exercitării unei profesii 255
1.4.3.5. Confiscarea specială 257
1.4.3.6. Confiscarea extinsă 265

Capitolul II. Sancţiunile penale aplicabile persoanei juridice 276
2.1. Noţiunea şi caracterele sancţiunilor penale aplicabile persoanei juridice 276
2.2. Pedeapsa principală aplicabilă persoanei juridice. Amenda 276
2.3. Pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice 279
2.3.1. Caracterele şi aplicarea pedepselor complementare în cazul persoanei juridice 279
2.3.2. Analiza pedepselor complementare aplicabile persoanei juridice 279
2.3.3. Alte instituţii cu relevanţă în aplicarea şi executarea pedepselor aplicabile persoanei juridice 291

PARTEA A IV-A. INDIVIDUALIZAREA SANCŢIUNILOR PENALE

Capitolul I. Aspecte generale privind individualizarea pedepselor 297
1.1. Noţiunea de individualizare a pedepselor 297
1.2. Tipuri de individualizare a pedepselor 298

Capitolul II. Individualizarea judiciară a pedepselor 300
2.1. Aspecte generale privind individualizarea judiciară a pedepselor 300
2.2. Analiza criteriilor generale de individualizare a pedepselor 302
2.3. Criterii speciale de individualizare a pedepselor 304
2.4. Cauze de modificare a pedepselor 304
2.5. Sistemul circumstanţelor 305
2.5.1. Noţiune şi tipuri de stări şi circumstanţe 305
2.5.2. Circumstanţe atenuante 307
2.5.2.1. Circumstanţele atenuante legale 307
2.5.2.2. Circumstanţe atenuante judiciare 312
2.5.3. Circumstanţe agravante 314
2.5.4. Efectele circumstanţelor 322
2.5.4.1. Efectele circumstanţelor atenuante 322
2.5.4.2. Efectele circumstanţelor agravante 323
2.5.4.3. Concursul între cauzele de atenuare şi cauzele de agravare 323

Capitolul III. Individualizarea executării pedepselor 326
3.1. Aspecte generale privind individualizarea executării pedepselor 326
3.2. Renunţarea la aplicarea pedepsei 326
3.2.1. Noţiunea şi caracterele renunţării la aplicarea pedepsei 326
3.2.2. Condiţiile renunţării la aplicarea pedepsei 328
3.2.3. Avertismentul 329
3.2.4. Efectele renunţării la aplicarea pedepsei 330
3.2.5. Anularea renunţării la aplicarea pedepsei 330
3.3. Amânarea aplicării pedepsei 331
3.3.1. Noţiunea şi caracterele amânării aplicării pedepsei 331
3.3.2. Condiţiile amânării aplicării pedepsei 332
3.3.3. Termenul de supraveghere. Măsuri de supraveghere şi obligaţii 333
3.3.4. Serviciile de probaţiune şi rolul acestora 335
3.3.5. Revocarea amânării aplicării pedepsei 336
3.3.6. Anularea amânării aplicării pedepsei 336
3.3.7. Efectele amânării aplicării pedepsei 337
3.4. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere 338
3.4.1. Noţiunea şi caracterele suspendării executării pedepsei sub supraveghere 338
3.4.2. Condiţiile suspendării executării pedepsei sub supraveghere 339
3.4.3. Termenul de supraveghere. Măsuri de supraveghere şi obligaţii 341
3.4.4. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere 342
3.4.5. Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere 343
3.4.6. Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere 344

Capitolul IV. Individualizarea executării pedepselor după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare 345
4.1. Aspecte generale privind individualizarea executării pedepselor după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare 345
4.2. Liberarea condiţionată 345
4.2.1. Noţiunea şi caracterele liberării condiţionate 345
4.2.2. Condiţiile liberării condiţionate 346

4.2.3. Termenul de supraveghere. Măsuri de supraveghere şi obligaţii 350
4.2.4. Procedura liberării condiţionate 351
4.2.5. Revocarea liberării condiţionate 353
4.2.6. Anularea liberării condiţionate 353
4.2.7. Efectele liberării condiţionate 354

PARTEA A V-A. CAUZE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSELOR

Capitolul I. Noţiunea, caracteristicile şi tipurile cauzelor care înlătură sau modifică executarea pedepselor 355

Capitolul II. Graţierea 357
2.1. Noţiunea, caracterele şi tipurile graţierii 357
2.2. Graţierea individuală 358
2.3. Graţierea colectivă 359
2.4. Efectele graţierii 359
2.5. Privire comparativă între amnistia postcondamnatorie şi graţierea colectivă 361

Capitolul III. Prescripţia executării pedepsei 363
3.1. Noţiunea şi caracterele prescripţiei executării pedepsei 363
3.2. Termenele de prescripţie a executării pedepsei 364
3.3. Incidente în curgerea termenului de prescripţie a executării pedepsei 366
3.3.1. Întreruperea cursului prescripţiei executării pedepsei 366
3.3.2. Suspendarea cursului termenului de prescripţie 367
3.4. Efectele prescripţiei executării pedepsei 368

PARTEA A VI-A. CAUZE CARE ÎNLĂTURĂ CONSECINŢELE CONDAMNĂRII

Capitolul I. Aspecte generale privind înlăturarea consecinţelor condamnării 369

Capitolul II. Reabilitarea de drept 373
2.1. Noţiunea şi condiţiile reabilitării de drept 373
2.2. Analiza condiţiilor reabilitării de drept 373
2.3. Efectele reabilitării de drept şi aspecte procedurale 374

Capitolul III. Reabilitarea judecătorească 376
3.1. Noţiunea şi condiţiile reabilitării judecătoreşti 376
3.2. Termenele reabilitării judecătoreşti 377
3.3. Procedura reabilitării judecătoreşti 379
3.4. Anularea reabilitării judecătoreşti 380
3.5. Efecte ale reabilitării judecătoreşti 380

Capitolul IV. Reabilitarea în cazul persoanei juridice 382
4.1. Noţiunea şi condiţiile reabilitării în cazul persoanei juridice 382
4.2. Efectele reabilitării persoanei juridice 382

Bibliografie 383

PARTEA I
Infractorul

CAPITOLUL I
PERSOANA FIZICĂ – SUBIECT ACTIV DE DREPT PENAL

1.1. Aspecte generale privind persoana fizică – subiect activ de drept penal

Subiectul activ al infracţiunii şi, respectiv, subiectul pasiv al răspunderii penale este infractorul, acesta putând fi o persoană fizică sau o persoană juridică.

Calitatea de subiect activ de drept penal a persoanei fizice este evidentă, persoana fizică având aptitudinea fizică şi psihică de a săvârşi o infracţiune şi, pe cale de consecinţă, de a suporta consecinţele săvârşirii acestei fapte şi de a executa sancţiunea, datorită recunoaşterii şi absolutizării principiului vinovăţiei în dreptul penal. În ceea ce priveşte condiţiile care trebuie îndeplinite pentru a avea calitatea de subiect pasiv al răspunderii penale de către persoana fizică, în literatura de specialitate au fost formulate mai multe opinii: *vârsta, responsabilitatea, libertatea de voinţă şi acţiune*[1]; *culpabilitatea, periculozitatea şi lipsa incidenţei unei condiţii negative (care priveşte imunitatea penală, imputaţia de fapt sau imputaţia psihică)*[2]; *prezenţa unei condiţii unice – capacitatea penală –, care este condiţionată la rândul său de vârstă şi responsabilitate (aceasta din urmă implicând discernământul şi liberul arbitru)*[3].

Este subiect pasiv al răspunderii penale persoana fizică ce săvârşeşte infracţiunea (fapt consumat sau tentativă pedepsibilă) în mod direct, nemijlocit (în calitate de autor sau coautor) sau în mod indirect, mijlocit (în calitate de instigator sau complice).

Doctrina a făcut distincţia între infractori de fapt şi infractori sancţionabili. *Infractorul de fapt* este persoana căreia i se atribuie o infracţiune, adică se constată că activitatea sa fizică, ce constituie elementul obiectiv al acelei infracţiuni, a fost voită şi efectuată de acea persoană. *Infractorul sancţionabil* este acel infractor de fapt care, pe de o parte, întruneşte toate cerinţele pozitive cerute de lege pentru ca sancţiunile de drept penal să îi fie aplicabile, şi, pe de altă parte, nu există niciuna dintre condiţiile negative care exclud aplicarea legii penale, adică incidenţa acesteia[4].

Raportat la prevederile art. 15 C. pen., infractor este persoana care săvârşeşte infracţiunea, adică fapta tipică, antijuridică, cu vinovăţie şi imputabilă acestuia. Dacă o persoană comite doar o faptă tipică (prevăzută de legea penală), ea nu este infractor, ci doar făptuitor, întrucât fapta comisă nu este infracţiune.

---

[1] C. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală*, Casa de Editură și Presă „Șansa" S.R.L., București, 1995, pp. 85-87; C. Bulai, *Manual de drept penal. Partea generală*, Ed. All, București 1997, pp. 205-211; I. Tănăsescu, C. Tănăsescu, G. Tănăsescu, *op. cit.*, p. 168.

[2] V. Dongoroz, *Drept penal, Reeditarea ediției din 1939*, Asociația Română de Științe Penale, București, 2000, pp. 305-306.

[3] V. Pașca, *Drept penal. Partea generală*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București, p. 175.

[4] V. Dongoroz, *op. cit.*, p. 305. Autorul folosește sintagma „incidența legii penale" în locul celei de „răspundere penală".

Subiectul pasiv al răspunderii penale este de fapt subiectul activ al infracţiunii, această calitate fiind dobândită din momentul săvârşirii faptei incriminate de legea penală. Constatarea acestei calităţi se realizează *ex tunc*, de către organele judiciare, în urma derulării procesului penal ce se finalizează cu pronunţarea hotărârii judecătoreşti de condamnare.

Subiecţii pasivi ai răspunderii penale au fost clasificaţi în funcţie de multiple criterii, acestea fiind formulate în special în doctrina criminologică. Primele clasificări au fost realizate de C. Lombroso şi E. Ferri, care distingeau între *criminalul înnăscut, nebunul moral, epilepticul, criminalul pasional, criminalul nebun, criminalul de ocazie, criminalul de obicei,* etc. Evoluţia criminologiei ca ştiinţă, precum şi diversificarea formelor fenomenului infracţional au condus la identificarea unor noi criterii ce permiteau clasificarea infractorilor în alte categorii. Jean Pinatel, spre exemplu, distinge între *criminalul cu tulburări de caracter, criminalul pervers, debilul mintal, alcoolicul, toxicomanul, criminalul de profesie, criminalul ocazional*. Alte tipuri criminale sunt propuse ca fiind: *criminalul agresiv, criminalul achizitiv, criminalul caracterial, criminalul lipsit de frâne sexuale, criminalul profesional, criminalul ocazional, criminalul debil mintal, criminalul recidivist, cel ideologic şi cel alienat*[1].

În dreptul penal, criteriile de clasificare a infractorilor trebuie să releve incidenţa efectelor aplicării unor instituţii penale, cum ar fi sancţiunea, individualizarea răspunderii penale, regimul de executare a pedepsei. Astfel, criteriile propuse în vederea clasificării subiecţilor pasivi – persoane fizice – ai răspunderii penale şi, respectiv, a subiecţilor activi ai infracţiunii sunt:

a) criteriul vârstei: potrivit acestui criteriu, infractorii pot fi *majori* sau *minori*; importanţa distincţiei se relevă în regimul sancţionator deosebit aplicabil minorului[2];

b) criteriul normalităţii psiho-fizice, infractorii putând fi *normali* şi *alienaţi*; importanţa distincţiei se relevă de asemenea în regimul sancţionator. Infractorii alienaţi răspund sau nu din punct de vedere penal, după cum afecţiunea psihică de care suferă le afectează discernământul, înlăturându-l total sau parţial;

c) criteriul stăruinţei şi continuităţii conduitei infracţionale: aplicarea acestui criteriu permite împărţirea infractorilor în *primari* sau *recidivişti*, *ocazionali*, *din obişnuinţă* şi *profesionali*. Distincţia prezintă importanţă tot raportat la regimul sancţionator, infractorii recidivişti având un regim sancţionator mai sever[3];

d) criteriul contribuţiei la săvârşirea infracţiunii: potrivit acestui criteriu, infractorii pot fi *direcţi* (participă la săvârşirea infracţiunii în mod nemijlocit, în calitate de autor, coautor) şi indirecţi (aduc o contribuţie mijlocită, indirectă, specifică participaţiei penale sub forma complicităţii sau instigării);

e) criteriul calităţii speciale prevăzute de norma de incriminare în cazul anumitor infracţiuni: potrivit acestui criteriu, vorbim de subiect necircumstanţiat (necalificat) şi circumstanţiat (calificat sau propriu), *intraneus* şi *extraneus*[4]. Persoana care participă la săvârşirea infracţiunii având calitatea specială cerută de norma de incriminare poartă numele de *intraneus* sau *subiect propriu, calificat sau circumstanţiat*, iar persoana care desfăşoară acte infracţionale contributive fără a avea calitatea specială cerută de norma de incriminare poartă numele de *extraneus* sau subiect impropriu. Distincţia este deosebit de importantă în ceea ce

[1] I. Oancea, *Probleme de criminologie*, Ed. All, București, 1998, pp. 100-115.

[2] Pentru minorii care răspund penal se aplică doar măsuri educative (a se vedea art. 114 C. pen.).

[3] Recidiva reprezintă o cauză de agravare a pedepsei conform art. 41, art. 43 C. pen.

[4] C. Bulai, *op. cit.*, p. 211.

priveşte calificarea faptei săvârşite ca infracţiune. Uneori, lipsa calităţii speciale atrage imposibilitatea existenţei infracţiunii, alteori atrage calificarea faptei ca fiind o altă infracţiune, de regulă mai uşoară, ori angajarea răspunderii penale pentru varianta atenuată sau agravată a aceleiaşi infracţiuni[1];

f) criteriul motivaţiei ideologice care determină săvârşirea infracţiunii permite clasificarea infractorilor în infractori *de drept comun* şi *politici*. Această distincţie a prezentat importanţă în secolul trecut, când regimul sancţionator al infractorului politic era mai grav decât cel al infractorului de drept comun;

g) criteriul numărului de persoane care pot săvârşi în calitate de autor infracţiunea determină clasificarea în subiecţi unici sau *singulari* şi *plurali*. Este subiect singular persoana care săvârşeşte o infracţiune care nu poate avea decât un autor (*in persona propria*). Subiectul plural este alcătuit din două sau mai multe persoane şi se întâlneşte în cazul infracţiunilor care, prin natura lor, nu pot fi săvârşite decât de două sau mai multe persoane împreună (cazul formelor de pluralitate naturală şi constitutivă)[2];

h) criteriul sexului: potrivit acestui criteriu, vorbim despre infractori *bărbaţi* şi *femei*. Incidenţa actului infracţional este mai mare, conform statisticilor penale, în cazul bărbaţilor decât în cazul femeilor. Distincţia nu prezintă importanţă asupra pedepsei aplicate. Însă, potrivit Codului penal anterior, existau diferenţe referitoare la prestarea muncii în timpul executării pedepsei închisorii[3] şi la condiţiile liberării condiţionate[4]. Aceste diferenţe nu mai subzistă potrivit prevederilor Codului penal actual[5];

i) criteriul cetăţeniei: acest criteriu permite împărţirea infractorilor în *cetăţeni români*, *cetăţeni străini* şi *apatrizi*. Importanţa distincţiei rezidă în aplicabilitatea şi incidenţa legii penale române. Calitatea de cetăţean străin a infractorului reprezintă un element de extraneitate al raportului juridic penal de conflict, raport care va fi soluţionat potrivit principiilor aplicării legii penale în spaţiu reglementate de art. 8-12 C. pen. În cazul apatrizilor (persoane fără cetăţenie), relevantă este locaţia domiciliului pe care îl au, şi în cazul acestora fiind aplicabile aceleaşi reguli amintite.

1.2. Condiţiile care trebuie îndeplinite pentru ca persoana fizică să fie subiect activ al infracţiunii

Capacitatea reprezintă un concept cu privire la care există diferenţe majore în legislaţiile diferitelor state. În plus, nici doctrina nu este unitară în avansarea unei definiţii. Capacitatea juridică reprezintă, în general, abilitatea unei persoane de a exercita anumite drepturi şi obligaţii prevăzute de lege.

---

[1] Spre exemplu, calitatea de custode a făptuitorului determină variante agravate ale infracțiunilor de rupere de sigilii (art. 260 C. pen.) și sustragere de sub sechestru (art. 261 C. pen.); calitatea de funcționar determină varianta agravată a infracțiunii de fals material în înscrisuri oficiale [art. 320 alin. (2) C. pen]; calitatea de cetățean străin atrage încadrarea faptei de transmitere de informații secrete de stat unei puteri sau organizații străine ca spionaj (art. 400 C. pen.), iar calitatea de cetățean român atrage încadrarea aceleiași fapte ca trădare (art. 395 C. pen.); calitatea de membru de familie atrage impunitatea pentru infracțiunea de tăinuire (art. 270 C. pen.) etc.

[2] Incest (art. 377 C. pen.), bigamie (art. 376 C. pen.), constituirea de structuri informative ilegale (art. 409 C. pen.), constituirea unui grup infracțional organizat (art. 367 C. pen.), înțelegerea în vederea săvârșirii infracțiunii de genocid [art. 438 alin. (3) C. pen.].

[3] Art. 53^3 C. pen. 1968.

[4] Art. 55^1 alin. (2) C. pen. 1968.

[5] În plus, ideologia de gen actuală va determina eliminarea acestui criteriu.